S. IGNATIUS LOYOLA

PROFANI MARTIS TRANSFUGA,

AC BELLICI HONORIS TRIUMPHATOR:

CARMEN

ALOYSII DE ANNA E SOCIETATE JESU,

Ad Illuſtriſsimum Dominum

D. ALFONSUM PEREZ,

ET ARACÆLI

Sacri Conſilii Præſidentem, atque à Latere Regentem.

NEAPOLI, Ex Typographia Nicolai Antonii Solofrano 1704.
Superiorum Licentia.

ILLUSTRISSIMO DOMINO

D. ALFONSO PEREZ,

ET ARACÆLI

S. C. Præſidenti, ac Regenti à Latere.

ALOYSIVS DE ANNA E SOC. JESU

SAL. PLVR.

Inima etiam munuſcula Maximis Viris gratiſſima accidere ſolent: ſive quòd vel inde illorum Magnitudo clarior exiſtat: ſive quòd ea, ut ut minima, plerumque magnum offerentis præ ſe animum ferant. hinc futurum reor, Alfonſe S.C. Præſidens Illuſtriſſime, ut libellum hunc, quem cæteroqui ut & mole & pretio minimum Tibi vel oſtendere erubeſcerem, ea benignitate, atque humanitate, qua cętera ſoles, hoc eſt quanta maxima, excipias. Quid quod, ſi penitiùs introſpiciatur res, & muneris nomine, quod in ſpeciem jactat, re ipſa caret, & ex hoc etiam Tibi carior gratiorque eſt futurus? nam, cum Ignatium Loyolam profani Martis Transfugam glorioſum, novæ Cohortis ſub Ieſu ſignis Ducem, atque Honoris bellici Triumphatorem multò glorioſiſſimum poëtico delineatum exprimat penicillo, propinquitatis quodam jure evadit Tuus. Scimus enim Franciſcum Xaverium Ignatii filiorum maximum materna cognatione Tibi conjunctiſſimum; ex quo fit, ut paternæ iſthæc laudis hæreditas ad Te pertineat. quis enim niſi maximi Filii Hæres propinquior

amplissimum hoc gloriæ obtineat patrimonium? meritò igitur libellum hunc Tuum, Vir Illustrissime, in Tuo sinu depono. Sed Te etiam, atque etiam rogo obtestorque ut, si forte magna rerum, consiliorumque moles, qua totum hoc Regnum sustines, vacare Te sinat, illum identidem relegas: æquum enim est nonnunquam, severioribus curis intermissis, ad suaviores Musas paulùm secedere: mihique erit perhonorificum Carmina hæc mea lectitari ab Eo, cujus Ingenio probantur litteræ, Exemplo suadentur, Foventur Patrocinio. intereà hoc observantiæ in Te meæ non obscurum testimonium Tua Humanitas ne dedignetur: ita enim novas ingenio meo faces, ac novum calcar adiiciet. Vale tandèm, Præsidens Illustrissime; at siquid ampliùs à Te mihi flagitari fas est, patere, ut Tuæ Amplitudini perpetuum obsequium famulatumque devoveam.

A. M.

A. M. D. G.

PROLVSIO.

Uod primum Parens, & Conditor S. I. Ignatius auctore, ac duce Deo, edidit facinus, id profectò dignissimum est, in quo commendando immortalitati Heroica potissimùm insudet Poësis, Præsidens Illustriss., ac Proceres & generis claritudine, & sapientiæ laude, & honorum insignibus amplissimi. Quantum enim est egregium bellatorem abdicatâ profani Martis militiâ, non triarii, sed Ducis munere Christianæ Militiæ nomen dare? Hoc enimverò præstitit. Siquidem cum sese ad Christi Domini, Sanctorumque sectanda vestigia ex piorum lectione librorum occulto quodam instinctu acriter sensisset impelli, summum repentè fastidium, odiumque concepit eorum, quæ apud Mortales prima putantur. Quare vitæ prioris pertæsus, nuntio rebus humanis remisso, ubi primùm è vulnere convaluit ad Montem Serratum Religionis causâ profectus est. Quò simulatque pervenit, celeberrimum Beatæ Virginis templum ingressus, nihil habuit antiquiùs, quàm ut contractas animi sordes per totius antèactæ vitæ confessionem expiaret. Deindè intempestæ noctis silentio, pro nobilium equitum more, qui antequàm in ordines referrentur, noctem unam armati excubabant in templis (quod ab Hispanis pervigilium armorum appellatur) militarem illum ritum ad Christianæ perfectionis transtulit rudimenta. Ergo antè aram Virginis, suspensis è tholo armis, novo armorum gen-

genere instructus, eam ipsam noctem pervigil divino se se cultui devovit, Deo in posterum sub augustissimi nominis Jesu vexillo, ac tantæ Virginis auspicio militaturus. Præclarum hoc facinus Heroico Carmine nobis adornandum suscepimus in præsentia. Verùm cum Poëtis, præsertim tyronibus, optandus Mecœnas sit, cujus clientelâ, ac patrocinio ab invidorum ictibus se defendant, Te potissimùm, & Patroni, & Mecœnatis nomine hìc appello, Alfonse Sacri Consilii Præsidens, ac Regens à latere Illustrissime; Tibi enim, cui cum Francisco Xaverio Ignatii filiorum maximo intercedit materna cognatio, atque propinquitas, jure quodam cognationis Carmen hoc debetur. Quod ergo Tuum est (neque enim nobis fas est in hoc, quemadmodum iis, qui munus aliquod offerunt, vel minimùm gloriari) quod inquam Tuum est, Tibi reddimus. At Poëticus iste lusus, ut ut Amplitudini Tuæ parùm respondens videri cuiquam possit, non tamen alienus ab Ingenii Tui felicitate, quâ non ardua modo, atque sublimia in disciplinis attingis, scrutaris intima, ac penitissima, sed pulchra etiam, siquis alius, amplecteris, & amœna. Accipe igitur, Præsidens Illustrissime, vosque omnes, Proceres lectissimi, accipite nostri hujus Carminis Argumentum.

Ignatius (quem Bertramidem de Patris nomine identidèm appellamus) accepto vulnere in Pompejopolis propugnatione lectulo affixus, cum fallendi temporis causâ præclara virtutum exempla ab insignibus Sanctimoniâ Viris edita lectitare cœpisset, arcanâ quadam vi pertentatus, eorundem vestigiis inhærere velle secum ipse constituit. Intereà per quietem illi videndum se se præbet Princeps Apostolorum Petrus, qui eum novæ militiæ Ducem divinitùs jussum ad bellum Erebo inferendum excitat,

tat,

tat, curatoque vulnere optatiſsimam illi reſtituit valetudinem: jamque militiæ, ac militaris gloriæ affatim pertæſus Ignatius novum vitæ genus ingreditur. At verò illum nova bella animo meditantem Tiſiphone bellici Honoris vultum mentita avocare, atque avertere à ſuſcepto conſilio nititur fruſtrà. Nàm propoſiti tenax Ignatius ad Montem Serratum proficiſcitur Beatæ Virginis opem expoſtulaturus. Ingreſſo templum repentè divina quædam oborta lux eſt tanta, tamque mirifica, ut momento penè temporis condendam à ſe Societatem, aliaque plurima clarè perſpexerit. Mox eidem B. Virgo ſe ſe palàm oſtendit, quâ viſione cumulatiſsimo gaudio delibutus Ignatius Deo, ac tantæ Virgini ſe ſe devovens, arma, quibus anteà profano Marti meruerat, antè Aram è tholo ſuſpendit. Inermem illum novis armis inſtruit è cælo delapſa nutu Virginis Divina Gloria, quam Theodoxiæ nomine inſignimus. Namque illi Clypeum adamantinum obtulit, in quo auguſtiſſimum Ieſu nomen pyropis erat inſcriptum, ac ſpiritualium Exercitiorum Volumen: hoc verò dum dextrâ corripit Ignatius, repentè in gladium vertitur. Intereà loci, ac temporis, veluti diſcedente ſcena, longè alia ſe ſe rerum facies exhibet. Nempè cum ea Virginis, ac Theodoxiæ viſio abiit ex oculis, larvata rursùs Tiſiphone apparet; ac ſuſpenſa è tholo refigens arma illum efflictim rogat, ne ſibi bellicas invidens laudes Marti nuncium remittat. Id indignè ferens Ignatius divinis inſtructus armis in Larvam irruens, adacto per latus gladio, hoſtem conficit: ac tandèm devicti Honoris ſpolia, ſuaque arma iterum è Tholo ſuſpendens Virgini trophæum immortale conſtituit.

CARMEN

QVæ nova Jeſſæo ſurgunt Capitolia templo ?
Quis fragor ò ? geminant reſonos Diuûm agmina plauſus
Ac Loyolæis latè fremit aura triumphis.
Scilicet ipſe ſui victor Loyola, Gradivi
Aufugiens campis, trabeas exoſus avitas,
Armorumque decus, meritæque inſignia palmæ
Laurigeras agitat ſupera ad convexa quadrigas.
Cernitis ? Aligerûm denſis in millibus Heros
Fertur ovans, victi ſpoliis Acherontis onuſtus :
Ponè ſubit poſitis Mavors inglorius armis,
Larvaque belligerum ſimulans furialis Honorem.
At quis opes Juveni Heſperio largitur, Averni
Poſcere queis poſſit tanta in certamina turmas ?
Tu, Superûm Regina, polo delapſa morantem
Divinis agis auſpiciis : Theodoxia nutû
Deinde tuo parens cæleſtibus induit armis.
Tu modò, Bertramidæ ſoluunt dum penſa Parenti
Debita Pierides, noſtris allabere plectris.
Tu vatem, tu Diva, præi ; tecumque per auras
Evehe, quò primâ repetens ab origine poſſim
Abdita tantarum penetralia volvere rerum.
Tu quoque, non unum ſpirant cui Neſtora Mores,
Aſtræamque, regis ſummum qui ritè Senatum,
Huc ades, ò Alfonſe, animumque huc flecte, ſeveras
Tantiſpèr curas depone, atque aſpice luſus
Bertramidæ magno noſter quos ſacrat Apollo.
O ades, agnatum jactas ab origine quandò
Saberiden, ſimilemque animum non degener ; hìc Te
Siſtat amor Patriæ, laudeſque ac geſta Tuorum :

Nanque, vt Gradivi magnis Ignatius ausis,
Sic pietate potens, domitoque insignis Averno,
Hispanum nomen, famamque æquavit olympo.
Postquàm Bertramides flammanti saucius ictu
Concidit exorti Pompej ad mœnia fato,
Illum fida cohors mœrentem, ac sæua minantem
Hostibus excidia in patrios comitata penates
Duxit: & impositum thalamo, multâque cruentum
Cæde virûm, lymphis jam tum tergitque, fovetque
Dilectus Phœbo antè alios insignis Amylcon
Asturides, cui plectra manu, cui spicula quondam
Ipse suo dederat, sua munera, lætus alumno
Cynthius, & medicas tractare potentiùs artes.
Clamat acerbà fremens thalamo suffultus eburno
Bertramides, magno Procerum, mœstique parentis
Concursu: secet ossa, sinum, penitùsque latebras
Vulneris inspiciat; ferrum applicet, applicet ignem.
Jamque manu medicâ senior luxata reponit
Ossa loco, religatque tenacibus oblita vinclis
Pæonio de more, levique aspergine vulnus
Lustrat, & ambrosiæ dictamnum, ac balsama miscet.
Intereà, quò longa thori fastidia fallat
Magnanimûm Heroum fastos, monumentaque poscit
Impatiens Loyola, animum queis æmula Virtus
Excitet, & stimulis studia ad mavortia fingat.
Sed frustrà monumenta Ducum, fastosque requirit:
Quippe die Pietas illo subduxit, honesto
Vsa dolo: diâ pectus succendere flammâ
Bertramidæ meditans: ac nulli visa volumen
Obtulit, undè sacros pafsim mens hauriat ignes.
Nanque hìc Indigetum nomen mirere, decusque,
Multaque tartareo præreptа trophæa tyranno.

Seu

Seu qui, jam ſceptris procul, & natalibus aulis,
Mortali extorres ſolio,& terreſtrium inanes,
Felici exilio, cæli tenerum inter amorem,
Altorum nemorum vitam duxere ſub umbris:
Seu qui,Romulidûmque Aras, ac Sacra Quirini,
Magnanimi Heroës teſtati ſanguine, vitam
Projecere, animaſque ultrò per tela dedere:
Quique auſi, Metanæa, tuis aſſueſcere pœnis,
Molliaque hamatis proſcindere membra flagellis:
Aut qui virgineo pubentes flore, Dionen,
Et paphii ſævos luſere Cupidinis arcus.
Hæc pia Cælicolûm relegens exempla, revolvit
Multa animo ſecum, dioque exæſtuat igni
Bertramides: nunc ima ſinu ſuſpiria ducit,
Nunc lacrymis rigat ora; novis jam pectora votis
Aſſurgunt; pudet armorum, pudet horrida Martis
Caſtra ſequi: mentemque ſubit generoſa Cupido,
Marte procul, caſtris Regum, ſigniſque relictis
Bella redordiri, ac cælo dare nomina, Divis
Auſpicibus tantorum operum: jam jamque recurſant
Cælicolûm portenta animo; exultantiaque haurit
Corda vigor pulſans: infixi pectore mores
Præclaræque hærent laudes: Vis æmula gliſcit
Bertramidæ,& ſtimulis properantem ad ſumma fatigat.
Qualis,ubi objectas perrupit gurgite moles
Aut Tanais Pater, aut cornu ſeptemplice Nilus,
In pontum obliquis cunctantem erroribus undam
Vrget ovans, ſylvas blandæque repagula ripæ,
Palmarumque moras dudùm indignatus, in altum
Influit; haud ſe ſe tenet unda, potitur aperto
Æquore, mox tandèm pelago ſpatiata quieſcit.
Haud ſecùs,anguſtæ exoſus confinia metæ

Ber-

Bertramides jam se major, mavortia temnit
Arma ferox, nova bella, ausis majoribus, ardet,
Sectarique Duces sua per vestigia Divos.
Hic se se effundit, vincunt ea gaudia pectus :
Indulgetque animo, magnumque exercet amorem.
Nox erat, & fusis tellurem amplexa tenebris
Mulcebat placido mortalia corpora somno :
Ipsi etiam fessos Loyolæ inopina per artus
Funditur alma quies. subitò cum lapsus olympi
Claviger, ætheriæ custos fidissimus aulæ
Improvisus adest : thalamumque ingressus, opacas
Ilicet immenso tenebras, noctemque fugavit
Lumine : nanque olli ex oculis, atque ore corusci
Absistunt radii. spondâ dein fultus eburnâ
Incipit : Ignavo claudis quid lumina somno,
Bertramide ? vigila : neque enim tibi ducere fas est
Otia, degenerem nec te sopor arguat, adsum
(Ne dubita, neu vana putes te somnia falsis
Ludere imaginibus) cæli demissus ab arce
Sacrorum, ac Fidei Columen, cui summa potestas
Tradita, sidereum reserare, & claudere limen.
Excutitur somno, ac tandèm sibi redditus Heros
Incanos novit crines, incanaque menta
Romani Patris, ac Numen veneratus amicum est.
Tum Senior : Belli ò magnis defuncte periclis,
Bertramide, alterius tentare pericula Martis,
Author ego, jubet Omnipotens ; mihi cura mederi
Vulneribus, tibi Cælicolûm succedere castris
Auspicio meliore, novisque accingier armis.
Macte animi virtute, tuum victoria Martem
Annuet, innumeras spondent tibi sidera palmas :
Sub Loyolæis jure omnia bella maniplis

Di-

Discordi ex Erebi regno ventura quiescent.
Splendidiùs referes victor sine clade triumphos
Quàm si vicinis nunc Gadibus ultima jungas
Regna Gelonorum, aut fontes tremefeceris Hebri.
Nec Te Europa capit: Te latis didita terris
Africa, Te poscunt Asiæ vastissima Regna.
Nam quæ colluvies scelerum, quæ monstra profundo
Eluctata Erebo terris (miserabile visu!)
Incubuere: furunt immissis undique habenis.
Aspice (nanque tibi, quæ nunc offusa tuenti
Eripiam ex oculis nubem, quò dissita longè
Obtutu facili portenta hæc omnia cernas)
Hìc, ubi præruptis saxa impendentia saxis
Erigit insultans cælo Appenninus, ubi Alpes
Stant nive, & immani propellunt nubila dorso
Luxus, & insanis bacchata licentia lustris
Degeneres populorum animos, ignavaque corda
Obsedere: tenent Vesulum, summumque Taburnum
Sylamque, & Gaurum, fæcundamque ignibus Æthnam.
Ipse Padus, viden, ipse Athesis quo gurgite ripas
Proterat, effrænique petat maria alta tumultu?
(Heu pietas!) populi hæc latè bacchantis imago est.
Nullus honos legum, Themis exulat, exulat omnis
Virtutum chorus: illecebræ, fraudesque, dolique
Vrbibus exultant mediis, atque omnia versant.
Hinc Rhodanus, Lygerisque, illinc Rhenusque bicornis,
Horrendùmque sonans Tamesis, Scaldisque, Tyrasque
Vndantes bello Romanas funditùs instant
Vertere opes, solioque Fidem prosternere avito.
Flecte oculos, quà se densis vastissima sylvis
Porrigit, ac longis Atlantidis Amphitrites
Tractibus hinc, atque hinc circùm Africa cingitur salto

Hic

Hic Pharon, hic Meroën fæcundat gurgite Nilus:
Alluit hic Numidas, Libyæque ardentis arenas
Bagrada, devictæ insultans Carthaginis urnæ.
Hæc omnis regio Romani nescia Ritus
Fictilium cultu Divûm simulacra profano
Et Cilicum messe, & pingui veneratur acerrâ.
At procul extremos Asiæ nunc respice fines:
Augustum hic quondam solium, sedesque locavit
Vana Superstitio. centum olli immania surgunt
Æmula romanis phrygio de marmore templa
Vrbibus in mediis; centumque altaria fumant
Thure parætonio, & panchææ frugis acervo.
Illa volans, rapidis invecta draconibus, urbes
Et juga: jam Tanaim, jam læta revisit Orontem:
Jamque manu sacras felici è germine cedros
Inter odoratum Libani nemus, inter Idumes
Arva, triumphales gestit jam carpere palmas.
Illius imperio parent Tygrisque, Lycusque,
Et Ganges gemmis, atque auro turbidus: Orco
Gens omnis devota, sacris operata profanis,
Quæ sibi multiplici finxit Simulacra figurâ,
Vana colit: flagrant studiis ardentibus Aræ,
Celsaque votivis fulgent laquearia donis.
Eja age, Bertramide, Numen jubet, exere vires,
Aude animis: validam in Ditem molire cohortem.
Te duce pulsa suis è finibus omnia cedant
Monstra, tuis passim jaceant prostrata sub armis:
Ipsa Superstitio centum religata catenis
Fracta ruens simulacra super fremat, inde draconum
Irritans rabiem, stygias se immittat in umbras.
Romuleis, I, rumpe moras, orbem imbue Sacris:
Assere tartareis quæ nunc obnoxia vinclis

Col-

Colla gemunt, ſordes luſtralibus ablue lymphis.
Iamne vides? nova ſuccreſcit ſeges integra palmis;
Quæque diu latuit, nunc tandèm maxima prodit
Ammerice; ſe ſe ipſa tuo fert obuia Marti
Auctura ingentes, quamquàm poſtrema, triumphos.
Quæ mora? Bertramide, fidum fer pectus in hoſtes,
I, molire manu flammæ tormenta triſulcæ,
Tarpeiis ſacrum jaculare ex arcibus ignem:
Palma tua eſt; nec te belli diſcrimina, nec te
Terreat arma tenens Erebus, nec vulnera tardent;
Nanque ſalus tibi parta: tuli cæleſtia mecum
Balſama, quæ vires reparent quæ vulnera curent.
Dixit, & ambroſiæ ſuccos, ac balſama fudit
Vulneris os liniens (dictu mirabile) fugit
Ecce dolor! nuſquam vulnus, non ipſa cicatrix
Cernitur, & ſolitæ redeunt in priſtina vires!
Tum verò avertens Senior, nimboque curuli
Invehitur, patrioque redux ſuccedit olympo.
Intereà tantis perculſus pectora monſtris
Hæret, & attonito ſimilis, nunc horrida bella
Bertramides, nunc viſa animo portenta volutat.
Et jam jamque ferox Ditem in certamina poſcit,
Ac juvat inſtanti caput òbjectare periclo:
Iamque anceps, trepidus rerum, metuenſque pericli
Deſpondetque animum, & certamina tanta recuſat.
Non ſecus, atque idem Senior cum lapſa per auras
Lintea, terrificis horrentia lintea monſtris
Vidit, & obſcænas volucres, virideſque colubros
Mandere juſſus, inops animi, auerſuſque refugit.
Tandem corripuit ſe ſe, ſtratiſque relictis
Firma ſolo fixit veſtigia: deinde ſupinas
Pronus humi palmas tollens non immemor Heros

Fert

Fert tibi promeritas, Senior ſanctiſſime, grates.
Ecce autem ingenti intremuit concuſſa tumultu
Loyolæ domus omnis, & ardua viſa repentè
Culmina ſubſiliiſſe: furens accincta tridenti
Tiſiphone, ſociaſque vocans ab Dite ſorores,
Fundamenta quatit: turbato pectore primùm
Subſtitit, indè animum firmans Loyola: Furorem
Noſco, ait, Eumenidum, Ditis molimina noſco,
Atque Erebi fremitus: tremor hic me in prælia poſcit:
Ibo animis contra; certum eſt melioribus auſis
Arma ſequi divina, diu nam luſimus; ordo
Nunc alius belli jàm vertitur. auſpice cælo,
Monſtra inter domita, & lethææ cædis acervos,
Ritè mihi quærenda ſitu marceſcere laurus
Neſcia, quæque annos gaudent evincere palmæ.
Jamque, ejurato victor Loyola Gradivo,
Militiæ morem, &, quondam ſua gaudia, curas
Exuit infelix ſtudiorum, oditque faventûm
Quos dudùm meruit, famæ ludibria, plauſus.
Non illum aut litui, aut rauci canor excitat æris
Martius, aut ſi quâ reboant reſonantia longè
Tympana, Loricas avertitur, & pede criſtas,
Caſſidaque, clypeoſque, enſemque, ac balthea calcat.
Quid decus, aut proſtrata juvant ingentia campis
Agmina, & hoſtili quondàm rubuiſſe cruore?
Ipſe etiam adverſas ſolitus perrumpere turmas
Calcibus inſultans ſonipes bellator, & auras
Terrificis latè complere hinnitibus, alto
Deſpectus mœret ſtabulo: nec jam arma, ſonantes
Audiet aut frænos, pugnamve animoſus inibit,
Aut dominum pugnâ referet jam victor ovantem.
Non ea cura animo, non hæc ſtudia improba belli
Ber-

Bertramidæ: tacitum ſtimulant cæleſtia pectus
Viſa: novo rerum cernit ſua cardine duci
Fata, nec aſſuetis mens æſtuat ignibus, & jam
Fixum animo patriis dare terga penatibus, ævum
Ac trahere in ſolis extrema per omnia ſylvis.
Deſerti intereà monitis educta Gradivi
Tiſiphone, ſævis frontem populata colubris,
Heſperias, linquens Erebum, devenit ad oras,
Tartareamque manu tædam projecit; Honori
Omnia belligero ſimilis, vultumque, coloremque,
Et roſeam chlamydem, & referentem electra cothurnum:
Dextera nanque ingens de more haſtile coruſcat,
Læva tenet clypeum, galeâ caput emicat aureâ,
Enſe latus, ſquamis loricæ pectus ahenis.
Ergo vbi Bertramiden propiùs conſpexit euntem,
Tendentemque fugâ cæli quò ſigna vocabant,
Belliger his revocat dictis Honor: Hoc mihi de te
Pollicitus, tua cum, Iuvenis fortiſſime, belli
Clara rudimenta, ac nulli vincenda ſequentûm
Militiæ auſpicia, atque ingentia vidimus auſa?
Huc mea te incolumem pugnis ſervabat iniquis
Dextera? & huc patrii Martis te cura fovebat?
Heu quò belligeræ tibi laudis adorea ceſſit?
Quò fugis? an timidum arguerint te vulnera? terrent
Vulnera degeneres animos: ignobile vulgus
Intactam ſquamis, nullo & mucrone petitam
Circumdet loricam humeris. ſparſa arma cruore
Magnanimos deceant. ceſſas in bella, neceſque
Bertramide? ceſsas? tua bello vivida virtus
Adverſas acies, hoſtiliaque agmina longè
Arceat Heſperiis è finibus. ah quid inultus,
Quidue anceps hæres? quæ mentem inſania vertit?

Quid consanguinei Proceres, quidue æmula dicet
Gallia, deserto fugias si castra Gradivo?
Talibus instantem stimulis, ac plura parantem
Bertramides procul aufugiens elusit Erinnyn:
Obfirmansque animum, magnis insistere cęptis
Exul, ovans tendit. subitas exarsit in iras
Tisiphone, larvamque dedit discerpere ventis,
Bertramidæ contempta fugâ; nec jam ausa fugacem
Sistere, tænariis præceps se condidit umbris.
Ille ad Serrati contendens culmina Montis
Incomitatus, & arcano depastus ab igni
Ibat, & ætherias voluebat pectore curas.
Iamque ascendebat rupem, cum Virginis Antrum
Incipit apparere: gradum Loyola repressit
Suppliciter lætus, flexo dein poplite adorat
Te, Superûm Regina potens, ac talia fatur.
Alma Parens, quæ Serrati fastigia Montis
Summa tenes, cujus lustro novus advena sedem,
Nunc ades, Hesperii fugientem castra Gradivi
Accipe Bertramiden Cælo data signa sequutum.
Dixit: & inceptum celerans iter, ardua cursu
Saxa petit: qualis fulvâ cervice leænam,
Cum catulus notâ sylvæ regione recessit,
Agnoscens longè; obstantes per devia dumos
Exultans animis pede proterit. Est procul ingens
Serrati latere in Montis specus, horrida latè
Hinc atque hinc nemorum objectu super incubat umbra.
Speluncæ ad fauces centum sublime columnis
Iessææ templum candenti è marmore Divæ
Surgit, & aurato collucent limina tecto.
Iam se se intulerat foribus Loyola superbis,
Cum subitò antè oculos ruere æthere visa corusco
Tem-

Tempeſtas radiorum, atque aſtra ardentia paſſim
Per templum volitare: novo ſe ſcena theatro
Explicat, ætheriæ reſerans ſpectacula pompæ:
Nanque videbat, uti ſectum diffuſa per orbem
Agmina tartareas vaſtarent cæde catervas,
Ac debellatis, mundi latera omnia, monſtris
Placarent, raptis ad ovantia caſtra trophæis.
Sub juga jam Pœnum, &, genus intractabile, Colchos
Miſerat hinc delecta manus, manus altera Medos
Hircanaſque acies, & Cæruleos Agathyrſos:
Indè Caledonias immenſa per æquora prædas
Victores alii raptant; mixtique trahuntur
Sauromatæ, Morinique, ſagittiferique Geloni.
Se quoque ſidereis fulgentem agnovit in armis,
Ducentem ſacras bella ad cæleſtia turmas:
Miratuſque novam ſobolem, ac victricia ſecum
Agmina fatorum non immemor inclytus Heros
Lætitiâ nequit expleri, igneſcitque tuendo.
Ecce autem Aligerûm denſa inter millia Divûm
Viſa polo properè labi Ieſſeja Virgo,
Ambroſiam placido ſpirans Thaumantida vultu:
Fulvus apex capiti crinalibus ardet ab aſtris,
Et circumfuſus trabeæ pro tegmine Titan
Corpus obit, ſed Luna pedum veſtigia lambit.
Obſtupuit tantæ perculſus numine Divæ
Bertramides, tacituſque hæret: dein pectus anhelum,
Et lacrymis tumida ora ſolo proſternit; & hauſtu
Ætherio exundans (avidis nam flamma medullis
Inſinuat ſe ſe) languens, victuſque fatiſcit.
At verò ut primùm dio labefactus ab igni
Concidit, Aligerûm ſubitò cæleſtis Amorum
Nectareos properans ſuccos manus advolat, omnemque
 Ilicet

Ilicet irriguis flammam compescuit undis,
Igneaque egelido lenivit corda flabello.
Tum sic orsa loqui Virgo: Timor omnis abesto,
Bertramide, Superûm jam nunc assuesce beatis
Misceri Ordinibus, superas aucture cohortes.
Me Duce trans Rhodopen, trans Gargara, trans Erymantum
Agmen age, & signis lustra victricibus orbem:
Nulla tuæ sine Me committent prælia turmæ,
Nusquàm abero: dabit hæc animos assueta triumphis
Dextera, letheo rapiens spolia ampla tyranno,
Evehet emeritas cæli super astra quadrigas.
Vix ea: Bertramides contrà cui talia reddit
Multa vovens: Salve, ò salve Jesseja Virgo,
O quàm Te memorem Virgo, mea Diva, meum Cor!
Bertramidæ spes una, novi Dux inclyta belli.
Auspice Te, cunctis ibo, mora nulla, periclis
Obvius, experiar casus terræque, marisque
Quò me cumque vocet Fidei decus: impia vincam
Tartara, & exuvias referam Tibi victor opimas.
Sed prius ipse tuam, jam transfuga Martis, ad aram
Armorum excubias peragam. nec plura locutus,
Ensem, quem dono Hesperius Regnator habendum
Ipsi olim caro dederat Fernandus alumno,
Ensem fatiferum lateri detraxit, & auro
Fulgentem lævæ clypeum, tibi Diva trophæum,
Bertramides, quondàm quæ gesserat arma, resignat:
Dein rigidam squamis loricam, alboque orichalco
Squalentem, & multo perfusas sanguine cristas,
Hastamque, & rutilos electro, auroque cothurnos
Antè Aram ingenti affixit de more columnæ.
Hìc verò noua lux oculos perstrinxit, & ignes
Emicuere, novóque Polus discessit hiatu

Ies-

Ieſſææ nutu Matris ; paſsimque per auras
Auditæ Superûm choreæ ; procul ecce curuli
Inſidens altè properat Theodoxia nimbo
Dona ferens; quæ poſtquàm orantem, araſque tenentem
Bertramiden vidit, roſeo ſic ore locuta eſt.
En Divina tibi quæ munera mittit olympo
Rex Superûm, hæc palmæ ſint omina certa propinquæ ;
Ne mox, aut monſtris Orbem, Loyola, frementem,
Aut ipſum dubites in bella laceſſere Ditem.
Hæc ait, auratum dein obtulit illa Volumen,
Atque orbem Clypei ſolido ex adamante : pyropis
Illius inſcriptum in medio flammantibus ardet
Nominis Auguſti Divinum Inſigne, verentur
Quod Superi, ſupplex colit Orbis, Averna tremiſcunt.
Intereà tantis dignatus honoribus Heros
Dona ſtupet, proditque hilari ſua gaudia vultu :
Jamque gerit lævâ clypeum, dextrâque volumen
Corripuit, quod fortè manu dum tractat inermi,
Enſis erat, radioſque procul mittebat, & ignes :
Exors portenti genus, exorteſque triumphos
Quod notat, atque Erebi luctus, cladeſque futuras.
Iamque enſem vigili luſtrat dum lumine, miris
Vndique cælatum obſtupuit Loyola figuris.
Nanque illic pheretrum, & lethi pallentis imago
Cernitur, eductis agitataque ſortibus urna.
Dein tuba, quæ cantu cineres, atque oſſa ſepulcris
Terrifico ciet, ac ſolium ſublime Tonantis :
Stant ſontes animæ lævâ, dextrâque piorum
Lecta cohors, hominum vitas, & crimina Iudex
Diſcutit, æquato librans examine lances,
Quos damnet ſcelus, & quò vergat pondere Virtus.
Nec procul hinc vaſti regnum illætabile Ditis

Pan-

Panditur, æternis ubi gens luit impia flammis
Crimina inexpletùm lacrymans: Furiæque catenis
Informes animarum umbras terrentque, trahuntque.
Parte aliâ adversas acies, adversaque signis
Signa, Ducemque Duci motis insurgere castris
Aspiceres; dispar belli genus, alter in hostes
Quadrifidum dextrâ lignum gerit, alter inani
Torvus acerbà fremens nisu movet arma, dolisque
Hostem magnanimum, summâque invadere opum vi
Tendit; at effusis luget sua fata maniplis.
Sideream demùm verso jam cardine sedem,
Obsitaque innumeris Superûm capitolia palmis
Cernere erat; rutilant gemmeis aggesta coronis
Gemmea sceptra, manus victorum, ac tempora quondàm
Ornatura: adytis solium consurgit inaccessum,
Augustum, sublime, ingens, undè arduus axem,
Terrasque, pelagique plagas, erebumque profundum
Omnipotens regit imperio, vinclisque coërcet.
Iamque ensem, volvens oculos per singula, miris
Cælatum signis fatorum haud inscius Heros
Intuitus, Regi Superûm, Magnæque Parenti
Persolvit meritas tanto pro munere grates.
His actis, Divûm stipata phalangibus aureo
Alma Parens, unàque comes Theodoxia curru
Avolat, ac rutilam secuit per nubila rimam,
At fera tænariis subitò eluctata cavernis
Tisiphone rursùs Loyolam invadit, Honoris
Belligeri os, habitumque gerens: ensemque columnæ
Abstulit, & prior hæc: Quò te furor improbus egit
Ah demens Loyola tui nec jam memor? ultrò
Tela manu, tela hesperiis devota triumphis
Proiiciens, patiare situ squalescere? nec te
Lau-

Laudis amor, nec te magni data munera Regis
Excierint? quæ te cœperunt tædia martis?
Te per ego hunc, tua quem victrix modò gesserat ensem
Dextera, Bertramide, per avitum nomen, & ingens
Per decus imperii, quod te Duce floret, Iberi,
Exue degeneres animos, precor. accipe forti
Ensem fulmineum dextrâ: quòcumque vocet res,
Tecum adero sternens palmis iter. haud tulit acer
Bertramides ultrà, & divinis sævus in armis
Irruit exultans animis, strictumque coruscat
Mucronem, & ficti capulo tenus abdit Honoris
In latus: exuviæ tum verò, atque arma revolvi;
Nusquàm Honor, aufugiens tenues evasit in auras
Larva: Erebi nigris præceps se se intulit antris
Tisiphone devicta: ingens Loyola trophæum
Virginis antè Aram statuit: nam rursùs Iberum
Ensem, & Belligeri spolium suspendit Honoris.

LAVS DEO, AC SS. VIRGINI MARIÆ SINE LABE CONCEPTÆ, AC S. P. N. IGNATIO.

